

LibreOffice
The Document Foundation

Handleiding voor Writer

Voorwoord

Documentatie voor LibreOffice is beschikbaar op
www.nl.libreoffice.org/ondersteuning/documentatie/
en www.odfauthors.org/libreoffice/nederlands

Auteursrechten

Dit document is onder auteursrecht © 2018 van het LibreOffice Documentation team, waarvan de bijdragers hieronder zijn genoemd. Iedereen mag het verspreiden en/of aanpassen met inachtneming van de condities van GNU General Public License (<http://www.gnu.org/licenses/gpl.html>), versie 3 of hoger of de Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), versie 4 of hoger.

Alle handelsmerken in deze gids zijn eigendom van de rechtmatige eigenaars.

Medewerkers

Jean Hollis Weber

Reacties

Opmerkingen en suggesties kunnen aan de oorspronkelijke auteurs van de Engelstalige handleiding via de mailinglijst van het documentatieteam (documentation@global.libreoffice.org) gezonden worden.

Bedenk wel dat alles wat u naar een mailinglijst stuurt, inclusief uw e-mailadres en andere persoonlijke informatie die in het bericht staan, openbaar gearchiveerd wordt en niet verwijderd kan worden.

Heeft u op- of aanmerkingen over de Nederlandstalige vertalingen dan kunt u terecht op de mailinglijst: discuss@nl.libreoffice.org

Inschrijven kan via een mailtje aan discuss+subscribe@nl.libreoffice.org

Vertaling

Kees Kriek

Leo Moons

Publicatiedatum en softwareversie

Gepubliceerd op 26 december 2017. Gebaseerd op LibreOffice 5.4.

Vertaald februari 2018

Inhoud

Auteursrechten	ii
Medewerkers.....	ii
Reacties.....	ii
Vertaling.....	ii
Publicatiedatum en softwareversie.....	ii
Voor wie is dit boek bestemd?	5
Wat vindt u in dit boek?	5
Minimale systeemvereisten voor LibreOffice 5.4	5
Hoe is LibreOffice te verkrijgen	5
LibreOffice installeren	6
LibreOffice instellen en aanpassen	6
Extensies en add-ons	6
Waar kunt u meer hulp krijgen?	6
Helpsysteem.....	6
Gratis online ondersteuning.....	7
Betaalde ondersteuning en opleiding.....	7
Wat kan verschillen?	8
Afbeeldingen.....	8
Pictogrammen.....	8
LibreOffice op een Mac gebruiken	8
Hoe heet alles?	9
Wie schreef dit boek?	10
Dankwoord	10
Veelgestelde vragen	11

Voor wie is dit boek bestemd?

Iedereen, die snel over weg wil kunnen met LibreOffice Writer, zal deze handleiding een waardevolle bron van informatie vinden. Het maakt niet uit of u nog niet vertrouwd bent met kantoorsoftware of dan u reeds gebruiker bent van een ander kantoorpakket.

Wat vindt u in dit boek?

Dit boek geeft u een introductie in de belangrijkste onderdelen van Writer, het tekstverwerkingsonderdeel van LibreOffice en biedt instructies voor het algemene gebruik ervan.

Deel 1: Noodzakelijkheden

1. Starten met Writer
2. Werken met tekst (basis)
3. Werken met tekst (geavanceerd)
4. Tekst opmaken
5. Pagina's opmaken (basis)
6. Pagina's opmaken (geavanceerd)
7. Afdrukken, exporteren en e-mailen
8. Kennismaken met opmaakprofielen
9. Werken met opmaakprofielen
10. Werken met sjablonen
11. Werken met afbeeldingen

Deel 2: Extra's

12. Werken met lijsten
13. Werken met tabellen
14. Standaardbrieven gebruiken
15. Inhoudsopgave, indexen en literatuurlijsten
16. Werken met hoofddocumenten
17. Werken met velden
18. Formulieren in Writer
19. Werkbladen, grafieken en objecten
20. Writer instellen
21. Writer aanpassen

Minimale systeemvereisten voor LibreOffice 5.4

Een gedetailleerde lijst van systeemvereisten en besturingssystemen vindt u op de website van LibreOffice, <https://nl.libreoffice.org/ondersteuning/system-requirements/>

Hoe is LibreOffice te verkrijgen

Versies van LibreOffice voor Windows, Linux en MacOS kunnen gedownload worden vanaf <https://nl.libreoffice.org/download/>. Gebruikers van Linux vinden LibreOffice geïntegreerd in vele van de laatste distributies. Gebruikers van MacOS kunnen LibreOffice Vanilla ook verkrijgen in de App Store.

Portable en andere versies van LibreOffice staan ook op de downloadpagina. Linux, Vanilla en andere versies kunnen in een paar functies verschillen met de beschrijving in dit boek.

LibreOffice installeren

Informatie over het installeren en instellen van LibreOffice op de verscheidene ondersteunde besturingssystemen wordt hier gegeven: <https://nl.libreoffice.org/ondersteuning/installatie-instructies/>

LibreOffice instellen en aanpassen

U kunt de standaardinstellingen (opties) van LibreOffice aan uw voorkeuren aanpassen. Om de instellingen aan te passen gaat u naar **Extra > Opties** op de *Menubalk*. Instellingen worden beschreven in de Help en in Hoofdstuk 2, *LibreOffice instellen*, in de *Handleiding voor beginners*. Sommige instellingen die speciaal van belang zijn voor gebruikers van Writer worden beschreven in Hoofdstuk 20, *Writer instellen*, in dit boek.

Tip

Veel instellingen zijn bedoeld voor supergebruikers en programmeurs. Als u niet begrijpt wat een optie doet, raden we u aan de standaardinstelling te gebruiken, tenzij de instructies in deze handleiding aanbevelen om de instelling te wijzigen.

U kunt menu's, werkbalken en sneltoetsen aanpassen in LibreOffice, nieuwe menu's en werkbalken toevoegen en macro's aan gebeurtenissen toewijzen. Zie Hoofdstuk 21, *Writer aanpassen*, voor details.

Extensies en add-ons

U kunt functionaliteiten aan LibreOffice toevoegen met extensies en add-ons. Verschillende extensies zijn geïnstalleerd met de toepassing en u kunt anderen verkrijgen vanaf de officiële extensie-opslagplaats, <https://extensions.libreoffice.org/> en vanuit andere bronnen. Zie Hoofdstuk 21, *Writer aanpassen*, voor meer informatie over het installeren van extensies en add-ons.

Waar kunt u meer hulp krijgen?

Dit boek, de andere LibreOffice handleidingen, het ingebouwde Help-systeem en andere ondersteuning veronderstellen dat de gebruiker weet hoe hij een computer moet gebruiken en dat hij weet hoe hij basisfuncties, zoals opstarten van een programma, openen en opslaan van bestanden kent.

Helpsysteem

LibreOffice heeft een uitgebreid helpsysteem aan boord. Dit is de eerstelijns hulp bij het gebruik van LibreOffice. De Help is zowel online als offline te gebruiken. Gebruikers van Windows en Linux kunnen ervoor kiezen om de Help te downloaden en te installeren om deze te kunnen gebruiken als ze niet verbonden zijn met het internet; de offline Help is standaard geïnstalleerd op Mac OS.

U kunt het helpsysteem inschakelen door op *F1* te drukken of door **Help voor LibreOffice** te kiezen in het menu **Help**. Als u de offline help niet op uw computer geïnstalleerd heeft, zal uw standaard browser openen op de LibreOffice wiki-pagina, als u verbonden bent met het internet. Voor snelle tips plaatst u de muisaanwijzer boven één van de pictogrammen om een klein vakje te

zien (“tip”) met een korte uitleg over de functie van het pictogram. Voor een meer gedetailleerde uitleg selecteert u **Help > Wat is dit?** en houdt u de muisaanwijzer boven het pictogram. Aanvullend kunt u ervoor kiezen of u **Uitgebreide Help** wilt activeren met **Extra > Opties > LibreOffice > Algemeen**.

Gratis online ondersteuning

De LibreOffice gemeenschap ontwikkelt niet alleen software maar levert ook gratis ondersteuning op vrijwillige basis. Zie de tabel hieronder en de webpagina:

<http://nl.libreoffice.org/ondersteuning/ondersteuning-door-de-gemeenschap>

U vindt duidelijke online ondersteuning van de gemeenschap via mailinglijsten en de Ask LibreOffice website: <https://ask.libreoffice.org/nl/questions/>. Talrijke andere websites, die door gebruikers worden onderhouden, geven u gratis tips en lessen.

Tabel 1: Gratis ondersteuning voor gebruikers van LibreOffice

Gratis ondersteuning voor LibreOffice	
Ask LibreOffice	Vragen en antwoorden van de LibreOffice gemeenschap https://ask.libreoffice.org/nl/questions/
Documentatie	Handleidingen, how-tos en andere documentatie http://nl.libreoffice.org/ondersteuning/documentatie/ http://www.libreoffice.org/get-help/documentation/ (Engelstalig) https://wiki.documentfoundation.org/Documentation/Publications/nl
Veelgestelde vragen	<i>Antwoorden op veelgestelde vragen</i> https://wiki.documentfoundation.org/Faq/nl
Mailinglijsten	Gratis ondersteuning door de gemeenschap wordt verstrekt door een netwerk van ervaren gebruikers https://nl.libreoffice.org/ondersteuning/ondersteuning-door-de-gemeenschap/
Moedertaal ondersteuning	De LibreOffice website in verschillende talen https://nl.libreoffice.org/gemeenschap/nlc/ Mailinglijsten voor ieders moedertaal https://wiki.documentfoundation.org/Local_Mailing_Lists/nl Informatie over sociale netwerken kan op de wiki-pagina gevonden worden https://wiki.documentfoundation.org/Website/Web_Sites_services
Toegankelijkheidsopties	Informatie over beschikbare toegankelijkheidsopties https://nl.libreoffice.org/ondersteuning/accessibility/

Betaalde ondersteuning en opleiding

Ondersteunende diensten kunnen verkregen worden onder de vorm van een contract met een verkoper of een bedrijf dat zich specialiseert in LibreOffice. De informatie over Gecertificeerde Professionele Ondersteuning vindt u op de website van The Document Foundation.

Wat kan verschillen?

Afbeeldingen

LibreOffice werkt op verschillende besturingssystemen, Windows, Linux en MacOS, die elk verschillende versies hebben en aangepast kunnen worden door de gebruikers (lettertypes, kleuren, thema's, vensterbeheerders, ...). Voor de afbeeldingen in deze handleiding werden schermafbeeldingen van LibreOffice voor Windows 10 gebruikt, om de uniformiteit te bewaren en kunnen daarom enigszins afwijken van wat u op uw computer ziet.

Ook kunnen sommige dialoogvensters verschillen, afhankelijk van de gekozen instellingen van LibreOffice. U kunt de dialoogvensters van uw besturingssysteem of van LibreOffice gebruiken. De verschillen beïnvloeden vooral de dialoogvensters **Openen**, **Opslaan** en **Afdrukken**. Om te wijzigen welke dialoogvensters u wilt gebruiken gaat u naar **Extra > Opties > LibreOffice > Algemeen** en vink de optie **LibreOffice dialoogvensters gebruiken** aan of uit.

Pictogrammen

De LibreOffice gemeenschap heeft verschillende sets pictogrammen gemaakt: Breeze, Galaxy, High Contrast, Oxygen, Sifr en Tango. Elke gebruiker kan één van deze naar wens gebruiken. Zo is het dus best mogelijk dat de gebruikte pictogrammen in de schermafbeeldingen niet overeenkomen met degene die de gebruiker verkozen heeft. Omwille van de eenduidigheid werd er in deze handleiding voor gekozen om steeds dezelfde set pictogrammen te gebruiken. De pictogrammenset is in te stellen bij **Extra > Opties > LibreOffice > Weergave**. In het gedeelte Gebruikersinterface kunt u ze kiezen in de keuzelijsten **Pictogramgrootte** en **Pictogramstijl**.

Opmerking

In sommige Linux distributies, bijvoorbeeld Ubuntu, maakt LibreOffice onderdeel uit van de installatie en bevatten misschien niet alle pictogrammensets die hierboven genoemd worden. U kunt andere pictogrammensets echter downloaden van de softwarebank van uw Linux-distributie als u deze wilt gebruiken.

LibreOffice op een Mac gebruiken

Sommige toetsen en menu-items verschillen op een Mac in vergelijking met degene die onder Windows of Linux gebruikt worden. De onderstaande tabel geeft enkele van de meest voorkomende vervangingen voor de instructies in dit hoofdstuk. Voor een meer gedetailleerde lijst kunt u de Help raadplegen.

<i>Windows/Linux</i>	<i>Equivalent voor Mac</i>	<i>Effect</i>
Menuselectie Extra > Opties	LibreOffice > Voorkeuren	Toegang tot instellingsopties
<i>Klik met rechts</i>	<i>Control+klik</i>	Contextmenu openen
<i>Ctrl</i> (Control)	⌘ (Command)	Gebruikt met andere toetsen
<i>F5</i>	<i>Shift+⌘+F5</i>	De Navigator openen
<i>F11</i>	⌘ + T	Het venster Stijlen en opmaak openen

Hoe heet alles?

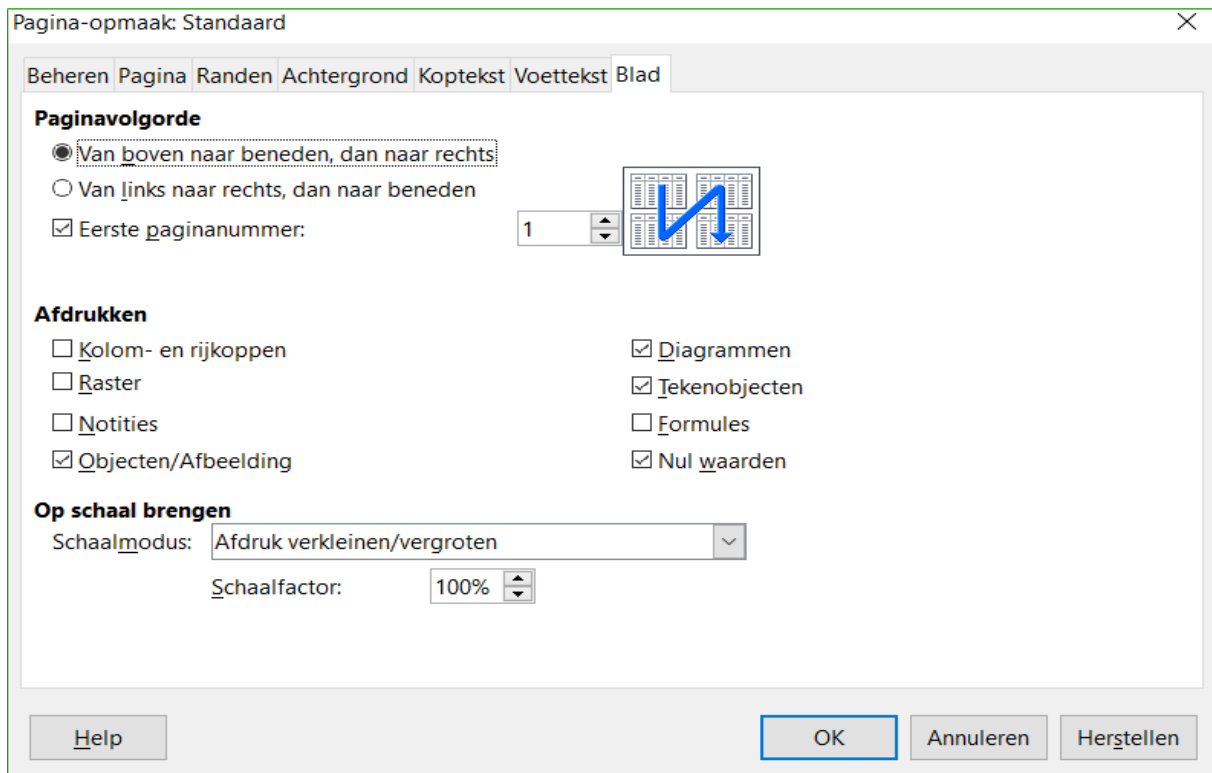
De in LibreOffice gebruikte termen van de gebruikersinterface (in de delen van het programma dat gebruikers zien en gebruiken, in tegenstelling tot de achter-de-schermen code, die zorgt dat het programma werkt) zijn dezelfde als voor de meeste andere gelijksoortige programma's.

Een dialoogvenster is een speciaal soort venster. Het heeft als doel de gebruiker te informeren, informatie van de gebruiker te vragen of beide. Het biedt bedieningsknoppen waarmee de gebruiker kan specificeren hoe een handeling uitgevoerd moet worden. De technische namen van veel gebruikte bedieningsknoppen worden in [Afbeelding 1](#) getoond. In de meeste gevallen worden deze technische namen niet gebruikt in dit boek, maar is handig om ze te kennen, gezien de Help en andere bronnen van informatie die vaak gebruiken.

1. Tabblad (is niet echt een besturingselement).
2. Keuzerondjes (Radioknoppen) (er kan er slechts één tegelijk geselecteerd worden).
3. Keuzevakje (er kunnen er meer dan één tegelijk geselecteerd worden).
4. Draaiknop (klik op de pijlen omhoog en omlaag om het getal in het tekstvak ernaast te wijzigen of typ rechtstreeks in het tekstvak).
5. Verkleinde weergave of voorbeeld.
6. Keuzelijst waarin een item geselecteerd kan worden.
7. Knoppen.

In de meeste gevallen kunt u alleen interactie hebben met het dialoogvenster (niet met het document zelf) zolang het dialoogvenster geopend blijft. Wanneer u het dialoogvenster sluit (meestal klikt u op **OK** of een vergelijkbare knop, slaat u uw wijzigingen op en sluit u het dialoogvenster; door op **Annuleren** te klikken, sluit u het dialoogvenster zonder wijzigingen op te slaan), kunt u weer met het document werken.

Sommige dialoogvensters kunnen open worden gelaten terwijl u werkt, dus u kunt heen en weer schakelen tussen het dialoogvenster en uw document. Een voorbeeld van dit type is het dialoogvenster **Zoeken en vervangen**.

Afbeelding 1: Dialoogvenster (van LibreOffice Calc) met veelvoorkomende besturingselementen

Wie schreef dit boek?

Dit boek werd geschreven en vertaald door vrijwilligers van de LibreOffice gemeenschap. U kunt ook bijdragen door ons te helpen met schrijven of vertalen. Winsten uit de verkoop van de gedrukte versies worden gebruikt ten voordele van de gemeenschap.

Dankwoord

Dit boek is een aangepaste en bijgewerkte versie van vorige versies van de *Handleiding van Writer*. De bijdragers aan dit boek zijn:

John A Smith	Jean Hollis Weber	Peter Schofield
Hazel Russman	Leo Moons	David Blymire
Jeremy Cartwright	John M. Długosz	Barbara Duprey
Jamie Eby	Ron Faile Jr.	Gary Schnabl
Klaus-Jürgen Weghorn	Rafael Atias	Preston Manning Bernstein

Dat boek werd overgenomen van de Handleiding voor Writer van *OpenOffice.org 3.3*. Bijdragers aan dat boek waren:

Jean Hollis Weber	Michele Zarri	Gary Schnabl
Magnus Adielsson	Agnes Belzunce	Ken Byars
Bruce Byfield	Daniel Carrera	Dick Detwiler
Alexander Noël Dunne	Laurent Duperval	Martin Fox
Katharina Greif	Tara Hess	Peter Hillier-Brook
Lou Iorio	John Kane	Rachel Kartch
Stefan A. Keel	Jared Kobos	Michael Kotsarinis
Sigrid Kronenberger	Peter Kupfer	Ian Laurenson

Alan Madden
Scott Rhoades
Joe Sellman
Barbara M. Tobias
Bob Wickham

Paul Miller
Carol Roberts
Robert Scott
Catherine Waterman
Claire Wood

Vincenzo Ponzi
Iain Roberts
Janet M. Swisher
Sharon Whiston
Linda Worthington

Veelgestelde vragen

Wat is de licentie?

LibreOffice wordt verdeeld onder Open Source Initiative (OSI), goedgekeurd door de Mozilla Public License (MPL). U vindt de MPL licentie hier <https://nl.libreoffice.org/over-ons/licenses/>

Het is gebaseerd op de code van Apache OpenOffice die beschikbaar is gemaakt onder de Apache License 2.0, maar bevat ook software die verschilt van versie tot versie onder een aantal andere Open Source-licenties. Nieuwe code is beschikbaar onder LGPL 3.0 en MPL 2.

Mag ik LibreOffice verdelen? Mag ik het verkopen? Mag ik het gebruiken voor zakelijke doeleinden?

Ja.

Op hoeveel computers mag ik het installeren?

Op zoveel u wilt.

Is LibreOffice beschikbaar in mijn taal?

LibreOffice is vertaald (gelokaliseerd) in meer dan 40 talen, zo wordt uw taal waarschijnlijk ondersteund. Bovendien zijn er meer dan 70 spellings-, afbrekings- en synoniemenwoordenboeken voor talen en dialecten beschikbaar, waarvan geen gelokaliseerde programma-interface beschikbaar is. Deze woordenboeken zijn beschikbaar op de website van LibreOffice: www.libreoffice.org.

Hoe kan het dat de software gratis is?

LibreOffice wordt ontwikkeld en onderhouden door vrijwilligers en heeft de steun van vele organisaties.

Ik schrijf een softwaretoepassing. Mag ik programmacode van LibreOffice gebruiken in mijn programma?

U mag dit binnen de voorwaarden gesteld in de MPL en/of LGPL. Lees de licentie: <https://www.mozilla.org/en-US/MPL/2.0>

Hoe kan ik bijdragen aan LibreOffice?

U kunt op vele manieren helpen bij de ontwikkeling en gebruikersondersteuning van LibreOffice en u hoeft geen programmeur te zijn. Als begin kunt u deze webpagina lezen: <http://nl.libreoffice.org/ondersteuning/ondersteuning-door-de-gemeenschap>

Mag ik de PDF van dit boek verspreiden of het afdrukken en verkopen?

Ja, zolang u aan de voorwaarden van één van de licenties voldoet, zoals vooraan in dit boek vermeld. U hoeft geen speciale toestemming te vragen. We verzoeken u dat u een deel van de winst van de verkoop deelt met de gemeenschap, rekening houdend met het vele werk dat wij er in gestoken hebben.